

HET GEKREUKTE JASJE

JAN GAASENBEEK

Om uwentwil worden wij de ganse dag gedood.
Wij zijn gerekend als slachtschapen.

Romeinen 8:36

Wanneer Jan naar buiten stapte, was het altijd bewolkt maar bijna nooit ging het regenen, meestal er werd gezegd dat hij een sombere aard had, dat heb je geërfd van je moeder was dan vaak de dooddoener althans zo wilde Jan dat altijd wel beschouwen immers als je moeder bekend was met depressieve klachten dan hoefde dat toch nog niet voor jou te gelden!

Vandaag stond een bezoek aan een groot gebouw op het programma, hij moest op zoek naar een makkelijke baan, bij die bank, zo klonk het allerwegen, behoefde je niet hard te werken, je zat gewoon wat te schrijven, je had dan nog voldoende energie over om in de avond allerhande activiteiten te ontplooiën.

Daar was hij feitelijk wel aan toe, het laatste jaar, zijn eindexamen was al achter de rug, was een facultatief jaar geweest, achteraf keek hij met een ontevreden gevoel op dat jaar terug, daar viel veel meer uit te halen, halverwege een succesje dan werd al snel het luie smoelwerk opgeplakt, daar kon een bezoek van je vader aan de directeur niets aan verhelpen.

Maar vandaag werd het serieus, je moest je melden bij een klaslokaal, toch niet weer naar school, dat kwam er toch wel van, naar de avondschool om de verloren tijd in te halen, maar nu werd hij geconfronteerd met andere schoolverlaters, sommigen in de slechte zin van het woord, anderen hadden een schoolopleiding gevolgd die tot niet veel anders kon leiden dan een lichte administratieve baan.

Een aardige vrouw ontving hen, een ogenblik rustte haar blik langer op hem, een iets betere vervolgopleiding wellicht, wat even haar interesse wekte.

Haar collega nam onmiddellijk de leiding, het opkomende geroezemoes verstomde, iedereen was er zich van bewust dat er in het leven een bepaalde stap was gezet, een onherroepelijke, het vorige leven, op school, met vriendjes, vriendinnetjes, de kleine ditjes en datjes die op weg naar volwassenheid zo belangrijk leken lagen opeens achter hen, wellicht hadden de meesten maar een

vaag gevoel dat de afgesloten periode definitief ten einde was gekomen immers het lag zo voor de hand dat er gemakkelijk kon worden teruggeblikt.

De man vertelde een wervend verhaal over de achtergronden van het bankwezen, de meesten van die nieuwelingen waren slechts van het bestaan van een bank op de hoogte en waarom ze nu speciaal hier terecht waren gekomen, ja, die bank, niets, bijna niets was nog geautomatiseerd, ze konden iedereen gebruiken, het loon was karig, we kunnen niets meer geven maar u kunt meedoen aan de bedrijfsspaarregeling, zeer voordelig, na vijf jaar vindt de eerste uitkering plaats.

Dat geld was je voor het moment ook kwijt realiseerde Jan zich evenals een klasgenote die werd gevraagd waarom ze zo weinig verdiende; o ja, was het dan, het bedrijfsparen, dat was er ook nog. Bij de meeste jongens in zijn klas voelde hij een natuurlijke afkeer, die lagen hem niet, net zoals die jongens aan de dijk, aanwezig dat waren ze, daar had je onder te lijden.

Het beste wat je kon doen, niets doen, niet opvallen, één jongen was wel rustig, zijn familie had een café in Utrecht, nog nooit van gehoord natuurlijk, wel interessant iemand die familie had die een café bestierde, dat was iets waarbij je je niet veel bij kon voorstellen hoe het daarbinnen aan toe ging, zeker als de gordijnen straf en secuur waren gesloten en al gauw kwamen daar de meest wilde voorstellingen naar boven, een beetje schrikachtig werd je er in eerste instantie van, een café, een broedplaats van ongerechtigheid waar je als nette jongen niet kon komen.

Toch kon Jan daar beter mee overweg, anderen reageerden smalend wanneer Jan op een vraag het antwoord wist hetgeen al snel wat verwarring teweegbracht, hier op deze plaats in de bank werd kennis niet gewaardeerd; 'hij heeft zijn lesje goed geleerd.' En ondanks de welwillendheid van de leiding voelde Jan al onmiddellijk dat er iets niet pluis was, wat te doen, je kon natuurlijk voortgaan op de ingeslagen weg en net doen of dat je het niet had gehoord of gewoon geen aandacht aan geschonken

toch wroette er iets zoals een eikel zich wroette in de aarde om wortel te schieten en vruchten te dragen.

Onwennig liep Jan door een grote bankhal, de meesten van hen leken zich met telwerk bezig te houden, Jan giechelde een beetje, riep zijn vriendje iets toe onkundig van het feit dat hij te midden van zijn toekomstige werkplek wandelde en dat er, nu reeds, over hem werd geoordeeld, de eerste indruk was veelzeggend maar ook daar had Jan geen flauwe notie van, feitelijk kon hij zich niet voorstellen dat zijn schoolopleiding hem had klaar gestoomd om hier werkzaamheden te verrichten, zo te zien werd er in ieder geval niet veel vereist van zijn verstandelijke capaciteiten die natuurlijk niet erg ontwikkeld waren, ‘jullie zijn voorbestemd om te werken, ze willen jullie graag hebben want jullie hebben geleerd te werken,’ die woorden galmden nog na uit zijn schooltijd.

Toch totaal anders zoals een buurvrouw dat zag; ‘je moet zeker af en toe wat schrijven,’ had ze geopperd vanachter een roddelblad Jan achterlatend met een gevoel van frustratie, hoe zou hij dat ooit kunnen bereiken op een afdeling waar welhaast eenieder zich had gebogen over een telmachine, wat zagen die dingen er afgeleefd uit, of in zijn geval het overtypen van giro’s, ook optellen en een staat maken, leek in de verte wat op boekhouden.

Ter linkerzijde van hem, daar leken ze toch interessant werk te doen, daar werd getypt, stukken verzorgd, maar wat ze deden daarover werd niets medegedeeld, een donker gelokt meisje deed daar al het typewerk terwijl een oudere dame stukken doornam en af en toe documenten meenam ter ondertekening.

Jan moest samenwerken met een oudere heer die voortdurend zware shag rookte en daardoor constant in de weer was om zijn bureau van tabaksresten te ontdoen.

Het meisje tegenover hem maakte zich alleen maar druk over haar aanstaande huwelijk, had daarom een bevoorrechte positie verworven en was veelal in gesprek met een vrouwelijke collega ter rechterzijde en deponeerde moeilijke gevallen op het bureau

van de oudere heer die daardoor naar het leek uren onderweg was door het bankgebouw.

De ochtend dat was spannend, zo vroeg mogelijk diende er te worden gesaldeerd, het meerdere diende genoteerd, ondertekend en aan een chauffeur overhandigd te worden; gaat er iemand naar Amsterdam, enveloppe met tonnen verdween in de binnenzak. Jan was zenuwachtig van nature, had hij waarschijnlijk van huis uit meegekregen, je mocht niet te veel salderen, bleef er te weinig over, dan kon je in de min terecht komen, kostte geld, of en dat kon natuurlijk ook te veel, dan leverde dat te weinig rente op. Een bolle jongen keek weleens mee, die was kortbesloten, had kennelijk geen last van angsten maar die viel ook niet op zorgvuldigheid te betrappen.

Paniek dat was er wel eens, het ging tenslotte om veel geld dus was het een keer vergeten dan kon dat niet, Jan, dat kon dan niet zoals je weleens bescheiden iets vroeg in een winkel; dat kan niet. Iedereen zou zich in het bankgebouw, een open ruimte, een bankhal dienen af te vragen of er wel met voldoende concentratie gewerkt kon worden, maar de enkelen die er last van hadden die werd voorgehouden dat alles zo overzichtelijk was opgesteld, een beetje geratel van telmachines, dat moest je toch kunnen velen, het gekakel van de mensenmenigte dat was immers veel luider en daar kon je toch wel tegen en was er een schot geplaatst tussen de afdeling effecten en de bankgiro, het personeel in de bankhal bevond zich natuurlijk in de lagere salarisschalen maar dat werd wijselijk niet ter sprake gebracht.

De echte herrie, die werd veroorzaakt door de bankproof, die grote machines waarachter je als mens tot nietigheid verdween, die stonden in een aparte ruimte die zoveel mogelijk geluidwerend was gemaakt, het viel onder vuil en onaangenaam werk, daar stond een extra toeslag tegenover.

Jan kwam daar niet vaak maar uit hoofde van zijn functie en deels uit nieuwsgierigheid bezocht hij de ruimte weleens, de mensen aldaar werkzaam moesten de conversatie schreeuwend voeren hetgeen al spoedig als onaangenaam werd ervaren, niet alleen het

geschreeuw maakte op Jan een nare indruk, het leek erop dat de mensen gebukt onder de constante herrie zich uitspraken permitteerden die ze buiten deze ruimte niet zouden bezigen. Elke dag gebeurde er feitelijk niets of het moest zijn dat pas laat in de middag de staat gereedkwam, dan werd er zuur gekeken vooral door het meisje immers die moest meehelpen wat natuurlijk bepaaldelijk niet de bedoeling was, zijn chef nam de gelegenheid te baat, de rokerslucht sloeg Jan tegemoet, om te wijzen naar de ratelende telmachines zo vlak achter hem, dat zou, als hij niet oppaste, heel spoedig zijn voorland kunnen worden. Zo iets kon je thuis niet bespreken, een probleem bespreken was absoluut ondenkbaar immers was er een probleem dat was het vast en zeker geheel en al aan jezelf te wijten, dan had je niet goed gebeden, een goed gebed op de juiste uren uitgesproken wendde het kwaad van je af zoals onanie een kwaad was dat slechts door het gebed kon worden vergeven. Maar waar dacht hij eigenlijk aan, het was volstrekt voorstelbaar dat je gedachten tijdens de werkzaamheden zouden afdwalen kijkend naar het onbereikbare vrouwelijk schoon en overigens werd je aandacht uitsluitend en alleen door de dame tegenover hem en de dame ter rechterzijde van hem getrokken, niet dat ze veel hadden te vertellen, het ging er natuurlijk vooral over, en dat was een gemakkelijk onderwerp met zo iemand als Jan in de buurt, dat hij nog steeds ondanks zijn 20 jaren, vrijgezel was, er werd hem telkenmale onder het opsteken van de zoveelste sigaret verzekerd dat het niet anders kon aflopen dat hij straks tot diegenen zou behoren die over schoten op de huwelijksmarkt. ‘Denk maar eens aan die blauwe, ja die blauwe met zijn zijige maniertjes, geen meid wil hem hebben,’ kuchte ze, een rookwolk op fanatieke wijze voor zich uit brakend alsof dat ertoe moest bijdragen de indruk van haar woorden te vergroten. ‘Hoezo blauwe, ik heb toch niets van hem weg,’ aarzelde Jan die het begrip overschieten nauwelijks kon plaatsen, zijn moeder had hem wel enthousiast voorgehouden dat er bij de bank ook meisjes zouden zijn.

‘Nee, dat niet,’ sprak ze al kuchend terwijl ze wederom een forse haal aan haar sigaret deed, ‘ik bedoel maar, je snapt best wel waar ik het over heb, anders moet je nemen wat er overschiet, zo’n hele dikke, je weet wel,’ ze knikte in een bepaalde richting, ‘iemand die niet kan zitten tussen twee stoelleuning.’

Jan slikte geamuseerd wat sputum weg, hij dacht dat het beter was niet te vertellen dat zijn moeder een mogelijk meisje had aanbevolen dat bij de bank werkte, waarschijnlijk vanwege het degelijke karakter wat een bank placht uit te stralen, je verkeerde nog in de waan van degelijkheid en onkreukbaarheid en het enige wat zijn moeder daarmee had bereikt dat Jan hoofdschuddend had verklaard geen behoefte aan een meisje te hebben hetgeen wonderlijk genoeg vlotweg werd geaccepteerd immers je werd toch geacht je op de huwelijksmarkt te begeven immers te zijner tijd moest er een gezin worden gesticht, maar ach, die Jan dat was zo’n doetje, die was daar waarschijnlijk niet voor geschikt, maar wie weet keerde het tij nog, hij was nog jong dat kon snel veranderen.

En Jan die typte maar verder, je moest een giro ontcijferen, vaak met de hand geschreven en daarin kwamen de meest verschillende handschriften aan de orde en dan het zo snel mogelijk worden overgetypt op een ponskaart, die overschrijving duurde een week, had Jan proefondervindelijk ondervonden vandaar dat sommige opdrachtgevers op het laatste moment nog kwamen zeuren of dat hun opdracht vandaag nog meekon.

‘Er moet weer een of andere olieboer worden betaald,’ riep de chef dan, een sigarettenpeuk bleef aan zijn onderste lip hangen, aan sommigen had hij een deerlijke bloedhekel, het leek erop of ze expres tot het laatste moment wachtten voordat ze een opdracht indienden en zat hij al tandakkend te wachten totdat de staat voor die dag gereed kwam, die staat moest wel worden ingeleverd en het was zijn eer te na dat het te laat bij de boekhouding zou worden aangeboden en dan brak elke dag weer de hoop aan dat de boekhouding toch maar geen onregelmatigheden zou aantreffen in die recapitulatiestaat wat het hoofd van de boekhouding danig de

zenuwen bezorgde, het moest uitgezocht worden en dat vergde veel tijd en bankbedienden en dat zou Jan spoedig ondervinden hadden notoir te weinig tijd.

Maar als je dacht dat wel te hebben en vond dat er wel iets extra's verdiend kon worden dan maakte je opzettelijk gegevens zoek zodat een halve afdeling in de avonduren aan de zoekpartij werd onderworpen, telrollen sierden de bureaus als moest er een schip feestelijk worden gepavoiseerd, verspilde tijd en moeite.

Een uur pauze, dat was voor velen genoeg om zich stierlijk te vervelen zelfs het dakterras bracht geen uitkomst, Jan voelde zich nadien versuft en vond al spoedig dat het idee geen navolging verdiende, overigens je zat daar heel ongemakkelijk, in de wintermaanden speelden de jongens graag een spelletje kaart, eerst in een aparte ruimte, maar een oudere werknemer maakte daar ernstig bezwaar tegen, de geluiden die de jongens voortbrachten hielden hem uit zijn middagslaap, in die tijd kon een oudere permissie vragen om zich voor onbepaalde tijd terug te trekken, dan hadden ze nog wat aan hun avond, ze werden ervan verdacht opzettelijk laat naar bed te gaan.

Kaarten met de jongens, was geen succes, noch met het kaartspel, noch met de omgang met de andere collega's, in zijn zenuwen nam hij telkens de verkeerde beslissing, hij moest het erkennen, in de dagelijkse omgang maakte hij geen zelfverzekerde indruk, het zou kunnen slijten, zeker op oudere leeftijd, maar nu zou het vroeg of laat opgemerkt worden, de bank zoekt zijn slachtoffers wel uit.

Een nieuwe chef, zijn reputatie is hem al vooruitgesneld, Jan onkundig en naïef als hij is denkt dat hij met redelijkheid een goed gesprek kan hebben, daarin vergist hij zich deerlijk, voor de meeste chefs die naar promotie snakken is het van belang het voetvolk zoveel mogelijk te grazen te nemen.

'Ooh, maar je hebt die school gedaan, daar heb je zeker ook geen diploma van,' gnuivend stelt hij het vast, de stukken over de opleiding van Jan liggen voor hem uitgestald.

Die aardige meneer van de afdeling, een soort souschef kijkt Jan betrokken en bemoedigend aan.

De dikke chef vervolgt al gnuivend, hij is intimiderend, vernederend, Jan is geen partij voor hem hoewel zijn welwillendheid hem niet verlaat 'en die school daarna, daar heb je zeker ook geen diploma van,'

'Jawel,' reageert Jan correct.

'Nou, nou, je rinkelt van de diploma's' klinkt het opeens, wachtend op een sprong.

Jan glimlacht, een beetje erkenning misschien.

'Maar boekhouden heb je dat ook,' hij slist de vraag in de richting van Jan die intuïtief voelt dat de valkuil wordt geopend.

'Dat zat erin,' reageert Jan kortaf. Hij haalt zijn schouders wat op.

'Maar boekhouden,'

'Dat hebben we toch gehad.'

'Wacht even, wacht even, we begrijpen elkaar verkeerd, boekhouden, praktijkdiploma boekhouden.' het laatste wordt glunderend uitgesproken.

'Nee, dat niet.'

Jan kon het vertrek weer verlaten.

'Ja, geen diploma's,' sprak de chef kwekkend.

En Jan, die stommeling hield nog de deur voor hem open ook, was dat uit angst of een gewoontegebaar uit beleefdheid, er was niets meer om angstig over te zijn of toch, die dikke kon je maken of breken.

En zo geschiedde, de dikke probeert je wijs te maken dat hij contact heeft gehad met een chef op de afdeling buitenland waar Jan zijn loopbaan wil voortzetten, die chef was op dat moment op vakantie dus ook dat was gelogen zoals Jan in de loop van zijn werkzame leven vaker zou worden geconfronteerd met leugens en halve waarheden.

De twee contactpersonen weten ook niet welke chocolade ze hiervan moeten bakken, de ene mompelt iets van een rare man en daar blijft het natuurlijk bij, ieder van hen hebben zo hun bedenkingen, ook hier is de reputatie van die dikke hem vooruitgesneld, maar je moet ervoor wachten je openlijk tegen hem uit te spreken tenslotte heb je ook een loopbaan, carrière

zullen ze later graag zeggen terwijl de andere manspersoon met dat grappige brilletje meewarig constateert dat Jan dan binnenkort voordat zijn overgang geregeld zal kunnen worden bij de telrollen zit.

De ander knikt meewarig, neemt al kuchend een trekje van zijn sigaret, hij heeft Jan hard nodig, er ligt heel vervelend werk op hem te wachten, in de middag moet hij twee recapitulatiestaten op maken, elke staat kent zijn eigen code, het worden vervelende nummers, haast huiveringwekkend, ze moeten dezelfde dag voltooid worden, dat wordt dus overwerk, jarenlang voordat het automatiseringsproces op gang komt en in de morgenuren wordt hij geacht stukken op te zoeken, vaak onvindbaar, er moeten ellenlange brieven worden geschreven samen met een rood hoofdige collega, een kleine gedrongen man, die ook veel te veel werk op zijn bordje krijgt en ook veel te veel rookt, welhaast bij voortduring noemt hij het werk; die troep.

Hij wordt goed betaald, wordt gewaardeerd, hij doet belangrijk werk, hij schrijft en correspondeert waar een buitenstaander ontzag voor zou kunnen krijgen, toch die troep.

‘Ik heb hier een opdracht tot betaling,’ roept een vrouwelijke collega vertwijfeld uit, ‘die Duitsers hebben afgesproken dat er aan de bar zal worden betaald!!’

‘Maar hoe kun je nu afspreken dat er aan de bar wordt betaald, het is toch een betalingsopdracht waarvan het geld op je rekening kan worden bijgeschreven of wellicht, wat ook vaak voorkomt, contant wordt overgedragen,’ antwoordt de man met het grappige brilletje die hij te pas en te onpas tegen zijn voorhoofd plaatst, hij is procuratiehouder en wanneer hem iets niet bevalt roept hij over de afdeling dat we dat gewoon niet moeten doen, het is al moeilijk genoeg om een goed bankier te zijn.

Het meisje haalt haar schouders op, wat ze in vertwijfeling zou doen ware het niet dat een jongeman de afdeling betreedt die ze wel interessant vindt, hij werkt op de boekhouding, hij is nogal extravert wat bij het meisje kennelijk in de smaak valt, met enige afgunst kijkt Jan naar het tafereel wat zich voor zijn ogen ontrolt,

zo gemakkelijk dat die boekhouder zich bij het meisje presenteert, een ogenblik legt hij zijn arm om haar middel, met een automatisch gebaar wordt de arm weggeduwd, niet nadat een vertrouwelijke glimlach de lippen van het meisje siert.

Hij heeft ook succes bij de mannelijke collega's, een vlotte prater, charmant in zijn optreden alsof zijn avances naar het bewuste meisje van hun goedkeuring afhankelijk zou zijn.

Hij heeft ook en dat vindt Jan nog het meest belangwekkende, hij onderbreekt zelfs een collega hiervoor, verhalen die je graag wilt horen, gekruid en gelardeerd met rake opmerkingen, je blijft geboeid luisteren alsof er werkelijk iets van belang zal passeren, waar sommigen mensen dan toch al niet goed in zijn.

Met een zucht van verlichting wijdt Jan zich weer aan zijn werkzaamheden, zo'n ogenblik van verlangen naar een andere wereld om even wat onlustgevoelens te onderdrukken.

Het gehele bestaan en dat voelde hij op dat moment heel subtiel aan zou een aaneenschakeling worden van onrustige gevoelens, de afwezigheid van lust en de aanwezigheid van onlust, iedereen snakte niet voor niets naar het eindsignaal van de dag om in de avond een vorm van ontspanning te zoeken in de wetenschap dat de ochtend spoedig weer zou gloren en dat dag in dag uit.

'Vind je nu echt dat dit een goede zin is,' kwam de procuratiehouder met het grappige brilletje op het puntje van zijn neus gedrukt en voordat Jan ook maar iets te berde kon brengen was hij alweer weggestoven, een map krampachtig gedurende het lopen onder zijn arm klemmend, er mocht eens een belangrijk couvert ongemerkt verdwijnen.

En altijd was daar die beschaafde bedeesde meneer die elk probleem oploste door te zeggen: 'geef maar hier hoor.' Een openstaande la kon met moeite worden dichtgeschoven.

Jan blij, maar hoe werd het probleem nu opgelost, daar kwam hij helaas niet achter.

'Zo leer je er niets van,' gromde de rood hoofdige troepcollega maar deed ook verder niets immers die troep wachtte niet en als je niet uitkeek, die berg troep werd steeds hoger.

In de middag, voortaan elke middag, is het sorteren van de boekingsstukken, je moet zo verschrikkelijk oppassen, debet en credit moet aan elkaar gelijk zijn anders heb je een verschil, dat moet je uitzoeken en dat kan lang duren en dat duurt nog langer als een ongeduldige portier zit te wachten en meestal heeft iemand zijn nota niet goed opgemaakt, vier ogen die het dan niet hebben gezien en dan moet jij het maar zien op te lossen en als je die persoon aanspreekt die zal zich niet verontschuldigen en jouw beklagen dat je dankzij hem of haar zo lang hebt moeten zoeken en dan volgt het makkelijkste, Jan had het moeten zien in de beginfase maar moeten zien, ook al is het lastig in andermans documenten te neuzen.

Maar op een dergelijk moment, je bent gelukkig, je bent erin geslaagd de fout op te sporen, dat laat al het andere achter je, ook de verontruste, geërgerde blikken van je omgeving die dit tenslotte maar al te snel in de gaten hebben, zo werkt het in de bankwereld, de laatste in de rij had het maar moeten zien, daar zit hij tenslotte voor, dat Jan elke avond moet overwerken, iedereen vindt dat prima en wanneer Jan eens ziek is, gebeurt zelden, dan wordt zijn werk door twee mensen overgenomen en Jan wordt scheef aangekeken, hij behoeft toch niet ziek te worden, weet hij wel wat hij teweeg brengt, zijn superieuren moeten alles in het werk stellen om voor hem vervanging te vinden, kan hij zich niet indenken wat een moeite hen dat kost.

‘Ja, ze komen de laatste tijd ’s middags toch al zo moeilijk in slaap,’ zal een latere collega laconiek opmerken wat bij Jan een lachbui veroorzaakt, er valt met sommige collega’s toch wel wat te lachen al lijkt het lachen van Jan vaak op een zenuwachtig lachje wanneer het erop lijkt dat er moeilijkheden aan de horizon verschijnen.

Nee, dan onze toto-lottoman, die heeft het maar makkelijk, wat die twee bureaus verwijderd van Jan uitvoert is volstrekt onduidelijk, een volledige dagtaak heeft hij niet en dat terwijl zijn zoon geringschattend vraagt of zijn vader tijdens het bezoek aan de grote baas wel alles heeft begrepen van wat er werd verteld en

gezegd, een verbastering van zijn naam volgt, de toto-lottoman lacht als een boer met kiespijn in de richting van Jan en heeft het opeens ontzettend druk met een onnavolgbaar telefoongesprek en laat Jan lichtelijk in verwarring achter niet alleen dat er tijdens kantooruren een loopje met je kon worden genomen maar dat een zoon zijn vader op een onbehoorlijke wijze de naam van zijn vader verbastert, dat zou zich thuis niet hebben kunnen permitteren.

Een klein verschil, kan in de aard van de provisiebetalingen zitten, dat mag je afboeken, maar hoe klein is klein, met die vraag daar kun je eigenlijk niet mee aankomen, zonder dat er iets over wordt medegedeeld voel je dat wel aan en uiteindelijk ze komen erachter, de boekhouding; ‘wij boeken niet,’ is het gevleugelde adagium, ze vinken alleen af en zo zien ze dan toch alles, ook datgene wat jij niet hebt opgemerkt.

Zoiets kan de man die in het midden van de zaal op de afdeling buitenland zit, daar moet je niet mee te maken krijgen, vlijmscherp zijn de opmerkingen die collega’s van Jan naar hun hoofd krijgen geslingerd, feitelijk vilein van aard, hij is erop uit om de persoon daadwerkelijk te treffen, enkelen ervaren het als een kwelling, elke dag dient er behoedzaam gemanoeuvreed te worden, de kwelgeest slaapt nooit en waakt altijd, de leiding kijkt toe of liever kijkt meestentijds weg, het vuile werk wordt voor hen opgeknapt en zij kunnen zich vergenoegen met de revenuen immers wat de man opmerkt snijdt hout en dat kunnen ze tegen afzonderlijke collega’s te gelde maken, hoe meer opmerkingen hoe beter de kans dat promotie uitblijft en meestal dat de jaarlijkse verhoging ook nu weer tegenvalt.

‘Waarom is het zo druk bij jullie,’ vraagt een hr. personeelslid aan Jan, die kleurt van verlegenheid en stomtoevallig het antwoord weet te produceren dat veel van de dossiers, het is het einde van het jaar, dan aflopen waarvan met enige verwondering kennis genomen wordt door de hr functionaris, immers wat maakt dat uit, dat weet je toch, dan werken ze toch wat harder desnoods in de avonduren, daarmee blijk gevend van een vrees makende

oppervlakkigheid dat de bank hiermee een bedenkelijke reputatie verwerft van een tijdperk waarin veel werd overgewerkt, mensen zullen zich later herinneren dat banken berucht waren voor hun overwerk, Jan zal dit de komende jaren in verschillende hoedanigheden aan den lijve ondervinden.

II

‘Jan kun je even naar dit dossier kijken,’ vraagt een collega zo naar het lijkt langs zijn neus weg, ‘het is toch toegestaan dat je er nu nog wordt geleverd.’

‘Jawel, tenminste als het nog loopt,’ die stelligheid kon Jan wel in zijn stem leggen.

‘Maar ik kan toch weigeren als hij is vervallen,’

‘Dat klopt, zijn er nog andere zaken.’

‘Zeker, een document klopt niet.’

‘Dan kun je rustig weigeren,’ besloot Jan, die opmerking van vervallen, dat is formeel maar komt later toch niets van en bovendien staat het resoluut, onverbreekelijk en onomkeerbaar. Jan kijkt nog eens naar het dossier, een groot bedrag, nou ja, voor een bank, maar toch zes ton.

Een lokale bank, aan de lijn, het dossier wordt opgezocht, er is geen dekking, de bank heeft het nagelaten, hier is iets gaande onderling tussen de twee partijen maar daar heeft de bank natuurlijk niets mee te maken, het feit ligt er, er zal niet worden betaald, de geweigerde documenten worden teruggezonden, voor het moment lijkt er niets meer aan de hand, snel wordt een zaak vergeten totdat op een kwade dag de telefoon gaat, de benadeelde partij heeft een advocaat in de arm genomen en Jan die treft het, die neemt de telefoon op en nu is het zijn dossier geworden, een hoofdpijndossier, de chef wordt geïnformeerd, die loent met een schuine blik, stelt vervelende vragen, we willen niet graag bedreigd worden door fouten die door anderen worden gemaakt, dat benadeelt je eigen positie en trouwens ze zijn bepaaldelijk niet te spreken door de ontstane onrust, bovendien het dossier daar gaat nu opeens veel tijd en dus geld inzitten, Jan moet met de huisadvocaat in de slag die volkomen onbekend is met het product wat door de afdeling wordt gevoerd, we hebben veel tijd nodig ook gaandeweg om hem de werking van het dossier te verklaren en later zal iemand opmerken, er zijn veel meer personen bij het

dossier betrokken geraakt, wanneer het proces is gewonnen dat de huisadvocaat het uiteindelijk begint te snappen.

Maar voor dat het zover is wordt Jan telkenmale gebeld, er zijn meerdere betalingen onder dit dossier geweest en er is dus geen legitieme reden waarom deze post dan niet kan worden voldaan, dat elke betaling op zich staat is bij de tegenpartij moeilijk te verkopen, de aard van het product was toch, dat de betaling hard was, dat het wezen van het product hard was en hier heeft zich een misverstand ontwikkelt, dat de aangeleverde documenten op tijd dienen te worden aangeleverd en er mag geen fout aanwezig zijn in een afzonderlijk document.

‘Heeft u dan niet gezien, dat er al betalingen zijn geweest onder dit dossier,’ roept de advocaat.

‘Zeker, ik zie dat er al drie betalingen hebben plaatsgevonden,’ neuzelt Jan zo ontspannen mogelijk, hij wil vooral niet de indruk wekken dat de advocaat van de tegenpartij druk op hem zou kunnen uitoefenen maar inwendig trilt hij wel een beetje, hij moet nu oppassen geen verkeerde bewegingen te maken.

‘Hoe komt u erbij, dat deze betaling niet kan worden uitgevoerd, u zult deze betaling moeten uitvoeren, mijn cliënt wacht op deze fondsen en heeft rechten onder het krediet om te worden uitbetaald.’

‘Er is niet voldaan aan alle voorwaarden, uw cliënt heeft daar in ons schrijven kennis van kunnen nemen.’

‘U heeft gezien dat er eerdere betalingen zijn verricht onder dit dossier.

‘Iedere betaling staat op zich, voor iedere betaling dienen er opnieuw documenten te worden aangeleverd.’

‘Telkens zijn er dezelfde documenten aangeleverd, dat heeft u kunnen zien derhalve eist mijn cliënt onmiddellijke voldoening.’

‘U kunt niet op eerdere betaling terugvallen, wat heeft uw cliënt van ons ontvangen.’

‘Mijn cliënt heeft geen fondsen ontvangen, u heeft documenten ontvangen.’

‘U kunt toch zien dat niet aan alle voorwaarden is voldaan.’

‘Mijn cliënt eist onmiddellijke betaling.’

‘Dat begrijp ik, ik zal overleg plegen.’

‘U zult mij vandaag nog berichten of ik zal me genoodzaakt zien nadere stappen te ondernemen,’

‘Het is duidelijk, u hoort zo spoedig mogelijk van mij.’

Ietwat verontrust, in ieder geval met rode koontjes van inspanning legt Jan de hoorn op de haak.

‘Wat is dat Jan, moeilijkheden, heb je soms weer fouten gemaakt,’ wendt een luie collega zich meesmuilend tot Jan.

Jan zou liever de zaak overdenken en onmiddellijk zijn superieuren inlichten maar onverstandig genoeg vindt hij het eerst noodzakelijk eerst zijn collega over dit dossier bij te praten, niet dat dit nu tot direct begrip voor zijn situatie leidt maar Jan vindt het gewoon goed om dit mee te geven aan zijn collega anders zou het verhaal zonder zijn uitleg weleens duizelingwekkende vormen kunnen aannemen nu blijft er misschien slechts een klein veenbrandje over, maar dat er iets smeult zoveel is wel duidelijk. Jan moet de ontstane problematiek uitleggen aan zijn direct leidinggevende, het komt slecht uit, de man heeft gisteren zijn oog laten laseren, hij is drukdoende het resultaat van deze inspanning op de aan de muur hangende kalender af te meten en aan de inhoud van zijn vragen te horen is de man maar weinig bij de les. ‘Ja, ja, ik luister,’ klinkt het onverschillig terwijl zijn chef drukke bewegingen maakt om de scherpte van zijn afzonderlijke ogen te onderzoeken.

‘Je verrekt je nek nog,’ dacht Jan gemelijk, een tikje korzelig omdat hij niet wordt gehoord hoewel hij dat wel gewend is maar ondertussen dient er wel te worden gehandeld en uiteindelijk, voor onze afdeling valt er geen verlies te boeken en straks eist hij natuurlijk een hoofdrol op.

De huisadvocaat luistert ook al slecht, stelt voortdurend vragen zonder dat het hem duidelijk wordt hoe de werking van een dossier verloopt, ook hij heeft al contact gehad met een collega, die wil hij opnieuw contacten en Jan kan meeluisteren.

Er ontrolt zich een gesprek, met stijgende verontrusting stelt Jan vast dat het gesprek de werkelijkheid van het dossier verre overstijgt, een geheel andere wereld ontrolt zich voor zijn ogen, een wereld waar het gesproken woord heerst en waar typende vingers een vreemd verschijnsel zijn.

Er wordt voorgesteld dat Jan en nog een andere goede collega van hem aanwezig zullen zijn bij het gesprek dat onze huisadvocaat zal hebben met de advocaat van de tegenpartij, Jan krijgt het warm, wat zal er dan van hem gevraagd worden, het is natuurlijk een vorm van erkenning dat hij mee mag praten bij een dergelijke aangelegenheid tenminste zo ervaart hij dat op het moment later heeft hij zijn bedenkingen, laat hij het maar doen.

‘Zeker,’ antwoordt de stem, ‘hij moet mee, maar natuurlijk is het inhoudelijk, tenslotte gaat het om de procedure.’

De verwondering van Jan kent geen grenzen, een procedure is dus belangrijker dan inhoudelijke kennis ondanks het feit dat de huisadvocaat hem over zijn rol in het geheel diep in de ogen wil kijken, later begrijpt Jan dat de advocaat in dergelijke aangelegenheden dit als een standaarduitdrukking gebruikt, een advocatenpraatje!!

Het spel om de knikkers is louter en alleen een procedurele kwestie geworden waarbij noodgedwongen iemand met inhoudelijke kennis geraadpleegd dient te worden.

Opnieuw een confrontatie, de advocaat van de tegenpartij heeft een ploeg van juristen samengesteld die gewapend met allerhande juridische documentatie een overdonderende indruk maakt, onze advocaat beklaagt zich bij de tegenpartij dat hij zich overvallen voelt ook hiervan begrijpt Jan later dat de meeste advocaten zeker die van de tegenpartij hoog van de toren blazen en een opmerking dat men zich in verlegenheid gebracht voelt is louter en alleen een advocatenpraatje, niets komt op schrift te staan, er is tenslotte nog lang geen dagvaarding, er moet nog aan de zaak worden gewerkt, op het moment is het rond kaatsen van argumenten begonnen hetgeen niet van enige luchtigheid is ontbloot, het is een aftasten en afwegen, inhoudelijk mogen Jan en zijn collega geen

commentaar leveren, de gaandeweg ontspannen sfeer leidt er toch toe dat onder goedkeurend geknik van de huisadvocaat Jan toch een kleine bijdrage aan het geheel levert, er wordt dan stante pede naar een nieuw argument gezocht waarover Jan zich in hoge mate verkneukelt.

En wat opvalt, hebben de jonge juristen zich wel terdege voorbereid, tijdens het bezoek wordt documentatie uitvoerig geraadpleegd zonder tot een duidelijke stellingname te komen, het lijkt wel alsof hier onontgonnen terrein wordt betreden, voorovergebogen lijkt onzekerheid troef.

De juristen werpen zich weer ruggelings in hun zetel in afwachting wat hun advocaat te berde zal brengen, hun zetels zijn nauwsluitend, hun snelle colberts zullen kreuken.

Het is verwarrend, het besef echter dat de advocaat van de tegenpartij zoveel mogelijk hulptroepen heeft opgetrommeld teneinde een overdonderende indruk te maken wint langzaam maar zeker terrein zeker nu blijkt dat op het moment de troepen onverrichter zake moeten terugkeren.

Op dat moment treedt Willem binnen met de mededeling dat de bezoekende juristen onmiddellijk het pand dienen te verlaten aangezien de rookmelder een brandmelding doorgeeft, 'we kunnen geen enkel risico nemen, het gaat om onze veiligheid, we kunnen niet voorzichtig genoeg zijn, u zult dat weten te waarderen.'

De bezoekers keken elkaar ietwat verontrust en wantrouwig aan, een brandmelder is natuurlijk iets om serieus te nemen maar nu juist op dit verwarrende moment waar ze op het punt stonden ondanks hun ogenschijnlijk zwakke positie mee te delen dat hun cliënt dit absoluut niet accepteert en als er geen onmiddellijke betaling volgt er een rechtsgang zal worden aangevangen.

'Ik stel voor dat wij dit signaal negeren,' driftig spreekt de advocaat van de tegenpartij de zin uit alsof hij voelt dat hij op dit moment op het verkeerde been wordt gezet, de meeste aanwezigen bewegen zich ongemakkelijk wat aan Jan niet onopgemerkt voorbijgaat overdonderd als hij zelf was dat iemand een dergelijke

verstreckende mededeling wil negeren en het gemak waarmee iedereen zich zonder enig opvallend protest schikt.

Vergeefs probeert zijn betoog te hervatten waarin hij niet veel verder komt dan dat zijn cliënt volstrekt niet kan accepteren dat er geen betaling heeft plaatsgevonden en wel aangezien het feit dat het krediet 'hard' zou zijn en vooral gezien het feit dat dit zou zijn nagevraagd en aan de tegenpartij bevestigd dat dit het geval zou zijn.

'Wie kan dit ooit hebben bevestigd,' denkt Jan maar zegt wijselijk niets aangezien het hem wel eens in de schoenen geschoven zou kunnen worden dat hij of anders zijn directe collega dit zou hebben verklaard.

De chef beveiliging komt binnen en met luide stem doet hij kond van het feit, dat de gehele goegemeente het dringende advies om het vertrek te verlaten heeft genegeerd.

'Iedereen had dood kunnen zijn,' bast de man en heeft op dit moment natuurlijk een paar schrijnende voorbeelden paraat die duidelijk moeten maken welk een onbezonnenheid de aanwezigen ten toon hebben gespreid, de chef van de afdeling van Jan was ongemerkt binnengekomen en vangt nog net de laatste woorden van de beveiligingsbeambte op.

Het schaamrood vliegt hem naar de kaken, hierover zal hij nader worden onderhouden, niet erg gunstig aangezien de afdeling naar de mening van hogerhand toch al niet voorbeeldig marcheert, hoge kosten, weinig inkomsten, een verlieslatende afdeling waar geen enkele entiteit zich aan wil verbinden binnen het bankwezen.

'Er wordt maar wat met die afdeling gesold,' is een opmerking die in de wandelgangen regelmatig wordt vernomen.

Daar helpt een dakpansgewijze oplossing van de werkzaamheden ook niet echt aan mee wanneer er later wordt opgemerkt waarom het zo langzaam gaat.

'Jullie zullen het met de bestaande middelen moeten doen,' is een opmerking die van hogerhand naar de afdeling sijpelt.

En dan hebben we natuurlijk nog steeds te doen met het dossier

waar de huisadvocaat het dienstig vindt om Jan eens diep in de ogen te zien, die opmerking kennen we nu wel over dit hoofdpijndossier.

Het is gelukkig pauze, Jan klemt zijn boterhammen in zijn jaszak, het is niet koud, hij voelt zich gelukkig wanneer hij het pand kan verlaten, een vreemd gehaast gevoel maakt zich van hem meester alsof hij een poging doet zo snel mogelijk via de poortjes het pand te verlaten, die poortjes die zijn er voor de veiligheid wordt hem meermalen voorgehouden, de ijzeren stangen geven een opgesloten gevoel, dat valt niet weg te redeneren al zie je de noodzaak ertoe wel degelijk in, het blijft een gevoel geven van opgesloten geborgenheid.

Hij loopt weg van het gebouw, het glaswerk schittert hem achterna, Jan heeft er weinig notie van, verdiept in zijn eenzaamheid vervolgt hij zijn weg, hij wil niet geconfronteerd worden met zijn eigen gedachten over het dossier van zes ton, hij wil er absoluut niet aan denken en toch worden zijn gedachten naar zijn onderwerp als ware het een onzichtbare magneet naar toe getrokken, een fietser raast hem voorbij, hij beseft dat hij moet uitkijken wanneer hij oversteekt, hij wil zijn gedachten verzetten en wil zo snel mogelijk 'Klein Turkije' inlopen, een buurt waar uitsluitend winkels zijn die door migranten worden gerund.

Jan voelt zich er thuis ondanks het feit dat hij hier als een buitenstaander wordt gezien, oude mannen kijken laatdunkend naar hem op, begrijpelijk vanuit hun standpunt immers Jan heeft duidelijk geen islamitische achtergrond, hetzelfde zou Jan hoogstwaarschijnlijk overkomen wanneer hij een voet zette in een dorp van de Bible belt, ook daar wordt iemand uit de stad door de doorsnee bevolking gezien als een gevaarlijk iemand, met weke harses die hier probeert zijn verderfelijke invloed uit te oefenen genoeg reden om in een kroeg in een verhit gesprek te raken wat zomaar in een handgemeen kan ontaarden.

Jan koopt graag in een Perzische winkel een appel, de vrouw achter de kassa vindt hem aardig, dat besef dringt na een paar keer wel tot Jan door, Jan probeert zich voor te stellen hoe dat zou zijn

in een winkel in een dorp in de Bible belt, waarschijnlijk zou die bediende hem na verloop van tijd ook accepteren en hem vriendelijk tegemoet treden daar doet een verschil in geloof niets toe of af, de menselijke verhoudingen laten zich er niet door beïnvloeden.

Een deur gaat open, een vrouw gehuld in een hoofddoek stapt naar buiten.

Niets bijzonders, toch, de vrouw beweegt zich moeizaam naar de overkant, blijft een moment staan, ze loopt moeilijk, waarheen leidt haar weg en waarom loopt ze zo moeilijk.

Jan zou de vrouw willen aanspreken, hij heeft zojuist de winkel verlaten, misschien kijkt die aardige vrouw die hem heeft geholpen bij de aankoop van zijn appel hem nog na en vraagt zich af wat hij eigenlijk aan het doen is, waarom zoekt hij contact met die moeilijk lopende vrouw, was zij soms niet aardig genoeg toen Jan in de winkel zijn appel kocht.

De moeizaam lopende vrouw blijft Jan intrigeren, ze is nog niet zo oud en waarom loopt ze dan al zo moeilijk.

In de deuropening van de door Jan zojuist verlaten winkel staat de verkoopster, Jan herkent haar onmiddellijk, dringend noodt ze hem weer terug te komen, aarzelend niet wetend wat hij aan haar heeft loopt Jan in de richting van de verkoopster.

‘Je hebt je wisselgeld laten liggen op de toonbank,’ zegt ze zachtjes om hem niet al te zeer in beroering te doen geraken.

Een lichte blos kleurt de wangen van Jan, feitelijk is dit een automatische reactie, waarom zou je je schamen als je per ongeluk iets bent vergeten, veeleer is het de verwarring die zich van hem meester maak, hij zal toch zeker weten dat hij het wisselgeld in ontvangst heeft genomen, hij onderzoekt hoe langer hoe koortsachtiger zijn geheugen.

Werktuigelijk loopt Jan achter de verkoopster de winkel binnen.

‘Kijk maar,’ spreekt de vrouw haast triomfantelijk, ‘daar ligt het; eur 1,35.’

Met een snelle blik kijkt hij instinctief over zijn schouder, de vrouw aan de overkant van de straat is verdwenen.

De verkoopster kijkt hem verwachtingsvol aan, Jan weet met zijn houding geen raad, hij weet niet wat hij hiermede moet aanvangen zoeven was de moeilijk lopende vrouw nog duidelijk op straat te onderscheiden en nu heeft Jan opeens naar zijn stellige overtuiging ten tweede male zijn wisselgeld retour.

‘Je hebt je heel snel omgedraaid,’ herneemt de verkoopster, ‘maar toch heb je niet gezien van wat je dacht gezien te hebben.’

‘Maar ik heb toch toen ik uw winkel uitging die moeizaam lopende dame aan de overkant van de straat gezien,’ aarzelt Jan terwijl een gezette man zich achter hem langs wurmt net op het moment dat Jan bedenkt nog iets aan zijn opmerking te willen toevoegen.

‘De dingen zijn niet altijd wat je denkt dat ze zijn, je hebt die vrouw maar een ogenblik gezien, kom je morgen weer een appel kopen?’ vriendelijk lacht de vrouw hem toe wat Jan verward doet blozen.

‘Ik heet Aicha, tot morgen,’ glimlacht de vrouw wat de bloes op de wangen van Jan doet verdiepen.

Langzaam lopend in de richting van het bankgebouw eet Jan al peinzend de appel op, de woorden van Aicha laten hem niet los, de dingen zijn niet wat ze schijnen te zijn, je ziet een persoon lopen maar natuurlijk je kunt in een kort ogenblik geen volledig beeld krijgen van de achtergrond van een persoon.

En toch blijft het voorval rondzoemen in zijn hoofd terwijl de aandacht toch wel degelijk naar het dossier dient uit te gaan, bij het betreden van het bankgebouw moet hij zich voorbereiden op weer confrontatie over het hoofdpijndossier van zes ton.

Bij binnenkomst op de afdeling wordt hij onmiddellijk geroepen, dat gaat niet zo zachtzinnig of beschaafd op een manier dat er niet kan worden geweigerd vanuit zijn ondergeschikte rol als werknemer, een aarzeling, een intimiderend houding volgt direct wat Jan naar het ronde gezicht van Aicha doet verlangen.

Zonder veel plichtplegingen wordt Jan gemaand te gaan zitten, in feite zeggen ze niets, ze duiden amper je plaats alsof een schaduw

zich continue beweegt en het zou opvallen als deze een vaste plaats heeft.

‘Hoe komt het dat jij dat dossier onder je beheer hebt.’

‘Ik had telefonisch contact met de advocaat van de tegenpartij.’

‘Hoe kan dat als je het dossier niet onder je beheer hebt.’

‘Je kan toch gewoon worden gebeld.’

‘Je hebt ook nog een vraag beantwoord van een collega wiens naam aan het dossier is verbonden.’

‘Hij vroeg naar een opmerking, of die opmerking correct was.’

‘Waarom antwoordde je hem, als je weet dat het zijn dossier was.’

‘Hoe kon ik weten dat het zijn dossier was.’

‘Hij stelde jou de vraag dus dan kon je weten, dat het zijn dossier was.’

‘Wat is erop tegen om een vraag te beantwoorden, daar zit je toch ook voor.’

‘Hij had zijn vraag aan het M.T. kunnen voorleggen.’

‘Het was een inhoudelijke vraag.’

‘Het was niet jouw dossier maar hoe staat het nu met dat dossier?’

Terwijl Jan verslag doet van zijn wedervaren kijkt de chef belangstellend in de spiegel naar zijn gelaserde oog, hij wringt zijn bovenlichaam in allerlei bochten teneinde een goed zicht op zijn behandelde oog te krijgen, hij hoort nauwelijks wat Jan aan hem vertelt en op diens vraag herhaalt hij afwezig wat er is gezegd, de zaak interesseert hem niet, het enige wat hij te berde weet te brengen dat de huisadvocaat de zaak netjes zal behandelen, dat heeft hij persoonlijk al eerder meegemaakt wat hem niet zal beletten later gedurende de zitting wijdbeens in de richting van de rechter plaats te nemen.

Het glijdt af, een collega denkt dat Jan wellicht in de gevangenis zal verdwijnen, het is dan ook een persoon die slechts denkt in gele en rode kaarten.

Wanneer Jan huiswaarts keert, in feite neemt hij op zijn thuisreis de problemen en de gedachten daarover mee, zijn rugzakje vult zich, hij beseft dat het niet goed voor hem is, het laat hem niet los, als oplossing moet hij in het weekend naar buiten naar het bos,

naar het open land, de betrekkelijkheid van het leven inzien om weer de kracht te krijgen verder te leven.

Hoe het toch kan dat hij het dossier van een ander onder zijn beheer heeft en dan die ander, noch met enig woord noch gebaar laat hij zijn medeleven blijken, hij is blij dat hij van het dossier werd verlost.

De volgende dag, Jan probeert zijn aandacht bij het werk te bepalen, hij kijkt vaak op zijn horloge, dat kan hij gemakkelijk doen, in overleg wordt er niet verwacht dat hij iets te berde brengt, mocht het zijn over het dossier van zes ton, waar op de afdeling allerwegen onverschillig op wordt gereageerd behalve als er toevallig een opening wordt geboden een sneer in de richting van Jan uit te delen, straks laten ze hem maar het verslag van een vergadering schrijven tenslotte kan dat geen kwaad, ze houden geen rekening met hem, het verslag kan gemakkelijk worden bekritiseerd.

Jan wil graag weer naar buiten, een collega doet wel heel afstandelijk, hij schuift zijn stoel demonstratief naar achteren, iedereen kan het zien, niemand die reageert.

Jan loopt weer zo snel mogelijk naar 'Klein Turkije' zodra hij de brede verkeersweg oversteekt voelt hij zijn ademhaling verdiepen, de moskee, de grootste moskee van Nederland loopt hij ongehinderd voorbij, er is geen enkele reden om daar je pas te versnellen ook al lopen veel mensen hem tegemoet, het heeft ook geen enkele zin om de blik demonstratief af te wenden daar is geen enkele reden voor te bedenken, je loopt op straat en je ogen zwerven zoals gebruikelijk om het even welke straat je loopt langs de mensen die je tegemoet lopen.

Vandaag is het niet anders, iedereen loopt schijnbaar ontspannen over straat, Jan wil zichzelf niet toestaan om zich te haasten doch zijn verlangen de Perzische winkel en vooral Aicha weer te zien nemen toe, een groepje oudere mannen ziet hem en tegelijkertijd krijgt Jan voor zijn gevoel een verschutting, lichtelijk verward vervolgt hij zijn weg en bedenkt dat het hem niet toegestaan is

zich in het openbaar te haasten, hij heeft de trage bewegingen van een Turkse koopman nog vers in het geheugen liggen.

Gewapend met een lichte blos betreedt Jan de Perzische winkel, hij kijkt zoekend om zich heen, meestal bij zijn vorige bezoeken kwam Aicha snel vanachter een gordijn tevoorschijn, hij bewonderde de subtiële privacy van de vrouw, in de winkel aanwezig en toch even in een afgesloten ruimte.

Nu is er niemand, het is doodstil in de winkel, onzeker loopt Jan naar de stelling waar de appels zijn uitgestald, op het moment waarop hij de uitgekozen appel wil oppakken hoort hij een gerucht, het beangstigt hem en van weeromstuit laat hij de appel weer in het schap vallen.

Een baardige man treedt plotseling van achter een stellage tevoorschijn, hij zegt niets, hij knikt slechts, hij wenkt Jan naar de toonbank waar hij gisteren met Aicha sprak.

De man zegt niets, hij wijst slechts naar de hoek van de toonbank er ligt daar eur 1,35.

Jan wil verbaasd reageren, de man schudt nadrukkelijk zijn hoofd en duidt hem met een vriendelijke handbeweging weer naar buiten te gaan, met een hoogrode kleur wil Jan de drempel van de winkel passeren, op een doos ligt een appel, zonder zich een moment te bedenken neemt Jan de appel op en terwijl hij zijn ogen opslaat ziet hij wederom net als gisteren de moeilijk lopende vrouw aan de overkant.

Jan wil oversteken, een passerende vrachtauto verhindert dat en wanneer de vrachtauto uiteindelijk uit het zicht is, de vrouw is dan al verdwenen.

Jan kijkt om, de man die hij in de winkel heeft gezien is verdwenen, de winkel maakt, vreemd genoeg midden op de dag, een verlaten indruk.

De verbeelding lijkt Jan parten te spelen, ziet hij op de bovenste verdieping een gordijn bewegen, hij durft niet zo nadrukkelijk te kijken, stel je voor dat hij in een onbewaakt moment Aicha eens zou zien, hij zou zich met zijn figuur geen raad weten.

‘U kunt beter voor u kijken, meneer,’ klinkt een dwingende stem van een willekeurige voorbijganger, of is deze man die niet de moeite neemt Jan naar de ogen te kijken soms meer dan een toevallige voorbijganger zoals het dossier bij de bank meer is dan een plotselinge pijn op de levensweg van Jan.

‘Neemt u mij niet kwalijk,’ hakkelt Jan en probeert naar het afgewende gelaat van de voorbijganger te kijken.

‘U hoeft zich niet te verontschuldigen, als u maar voor u kijkt,’ klinkt het nors.

De man lijkt met opzet zijn gezicht af te wenden toch ziet Jan dat een litteken zijn voorhoofd ontsiert.

‘Nou daar is toch niets mis mee,’ probeert Jan het gesprek een vervolg te geven, ‘hier gaan ze op beschaafde wijze met elkaar om,’ schuchtert Jan als een reactie uitblijft.

‘Dat zal waar wezen,’ gromt de man terwijl hij onverhoeds de pas inhoudt, er hangt een zweem van verveeldheid rond de man wat Jan spijt doet krijgen het gesprek te willen voortzetten al bedenkt hij zich snel dat het voor hem de gebruikelijke gang van zaken is wanneer hij het idee heeft dat hij met opzet in verlegenheid wordt gebruikt, dat minachting wellicht in dat korte ogenblik zijn deel was en Jan al vergoelijkend en bedelend om respect de banden aanhaalt waar slechts de constatering overblijft dat die band langzaam wegglijdt als werd het door vochtig gras weggesleept.

‘U komt hier vaker, is het niet,’ rakelt de man het verleden van Jan op als moest het laag brandende vuurtje worden aangewakkerd, ‘u komt hier toch slechts om die dagelijkse appel te kopen.’

De man kijkt Jan nu doordringend aan, het litteken bestrijkt bijna het gehele voorhoofd wat Jan doet afvragen welk ongeluk de man is over komen, zijn felle ogen priemen in de richting van Jan, daar valt niet mee te spotten.

‘Zeker,’ bevestigt Jan hevig knikkend in de hoop dat het gesprek hiermee ten einde zal zijn of tenminste in een rustig vaarwater zal komen zoals een bomende visser bij valavond in zijn boot huiswaarts keert.

‘U komt alleen voor de appel, heb ik dat goed begrepen,’ herhaalt de man, een accent wat een buitenlandse afkomst verradt vergezelt zijn lijzige spraak alsof hij wil benadrukken dat hier slechts een appel in het spel mag zijn.

Jan bedwingt zich om de allegorie met de appel te berde te brengen, het lijkt zo logisch om als mannen onder elkaar deze allegorie ten beste te brengen, het brengt zoveel ontspanning als bij vrienden die zich dan goedlachs met elkaar verstaan en begrijpen dat respectvol het schone geslacht tegemoet getreden moet worden.

‘Ik hoop dat het belangrijk genoeg voor u is om te weten, dat ik hier elke werkdag een appel kom kopen, dan wandel ik op mijn gemak weer terug langs de moskee,’ een schutterig gevoel vergezelt zijn woorden, Jan weet niet waarom hij nu juist op dit moment de moskee ter sprake moest brengen.

Het is zoiets als een onnozelheid om in je aankomende verwarring nou net iets verkeerd te zeggen en het vervelende is dat het niet meer is goed te praten, ook al lijkt je dat te lukken er blijft iets van een zweem van ongeloof hangen als spinrag in de herfst.

‘U denkt, ik noem de moskee, dat valt waarschijnlijk in goede aarde bij die man, waarom denkt u dat dit bij mij goed zou kunnen vallen, wilt u mij soms gunstig stemmen terwijl er geen enkele reden is of mij gunstig te willen stemmen,’ dendert de man voort terwijl zijn blik zich onderzoekend richt op de onderdanen van Jan.

Benepen kijkt Jan ook naar zijn onderdanen terwijl hij tegelijkertijd beseft dat er niets mis is met zijn benen en dat dit gewoon een manier van inschatten is.

‘Het is maar bij wijze van spreken,’ aarzelt Jan en slaat in reactie op de voortdurende blik van de man het stof van zijn broekspijpen, ‘ik kon ook niet bevroeden dat het woord moskee iets bij u teweeg zou brengen, bij ons is de kerk niet van neutraliteit ontbloot maar geeft ons geen ongemakkelijk gevoel alsof wij dagelijks moeten verantwoorden wanneer we de kerk bezoeken.’

‘Denkt u dan dat wij ons ongemakkelijk voelen wanneer wij geknield het vrijdaggebed uitspreken in de moskee,’ vragend kijkt de man in de richting van Jan die op het moment geen raad met zijn houding weet, het enige waaraan hij kan denken is het dossier alsof het een ontspanningsroute is uit een moeilijke confrontatie terwijl Jan hetzelfde denkt wanneer hij met vragen wordt geconfronteerd vanwege het dossier.

‘Bestaan uw leven uit confrontaties, ik bedoel kleine ontmoetingen die voor u gevolgen hebben, ze verstoren telkens uw gemoedsrust,’ vraagt de man terwijl zijn gewaad een ogenblik wordt getroffen door een windvlaag.

‘Nou ik weet niet precies wat ik van uw opmerking moet denken,’ reageert Jan met enige benauwdheid in zijn stem als hij uitlegt dat we allemaal dagelijks onderhevig zijn aan spanningen onderwijl probeert hij langs de man te kijken alsof hij hiermee een hint wil geven dat hij weer verder moet gaan in de richting van zijn werkplek.

‘U wordt niet gewaardeerd en dat merkt u regelmatig,’ herneemt de man en klakt wat onverschillig voor zich heen met zijn vingers, misschien wil hij hiermee duidelijk maken dat waardering in het menselijk bestaan van ondergeschikt belang is, het is iets als het weer, het kan verkeren.

Jan mummelt wat met zijn lippen, hij moet nu toch echt voortmaken voordat hij wederom het gevoel krijgt dat hij straks bij binnenkomst weer geslachtoffer zal worden.

‘Tot morgen,’ spreekt de man al knikkend en heel even voelt Jan een hand langs zijn pols glijden.

Snel loopt Jan door de straat, ‘Klein Turkije’, en passeert de moskee, mannen staan naar hem te kijken, ze komen zojuist naar buiten, het is net alsof ze iets hebben besproken en Jan krijgt het vervelende gevoel dat wellicht hij, hoewel daar natuurlijk geen enkele reden voor is, het onderwerp van gesprek is geweest, de mannen kijken zo nadrukkelijk in zijn richting dat hij bijna struikelt over een loszittende straattegel wat hem doet omkijken.